

7. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, ТМЦ, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 №69 // Все про бухгалтерський облік (специвипуск) №9 від 20.02.2008.

8. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів від 24.05.95 №88 // Все про бухгалтерський облік (специвипуск) №9 від 20.02.2008.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87 // Все про бухгалтерський облік (специвипуск) №9 від 20.02.2008.

10. Варавка В.В. Нормативно-правове забезпечення обліку грошових потоків підприємства // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2006. – №5. – С. 47–55.

11. Варавка В.В. Особливості класифікації грошових потоків в процесі стратегічного та оперативного управління металургійним підприємством // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: Економіка. – Ч. 3. – 2010. – №4(36). – С. 72–80.

12. Варавка В.В. Управлінський облік грошових потоків підприємства // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування: Економіка. – 2008. – №1 (41). – С. 25–31.

13. Гордополова Н.В. Методика аудиту звіту про рух грошових коштів / Н.В. Гордополова, В.В. Ясишена // 36. наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Вип. 23: У 3 ч. / М-во освіти і науки України, Черк. держ. технол. ун-т. – Черкаси: ЧДТУ, 2009. – С. 111–116.

14. Грилицька А.В. Сучасні гроші як інструмент відносин між учасниками ринку // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 13. – Черкаси: ЧДТУ, 2011. – С. 181–184.

15. Грилицька А.В. Удосконалення класифікації грошових потоків // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наукових праць. – Вип. 203: В 4 т. Том IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2011. – С. 936–941.

16. Грилицька А.В. Шляхи підвищення ефективності внутрішнього аудиту грошових коштів на підприємствах споживчої кооперації // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №11. – С. 52–58.

17. Височан О.С. Облік руху грошових коштів як інформаційна база системи аналізу ліквідності підприємства // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: економіка. – 2009. – №17. – С. 192–197.

18. Височан О.С. Оптимізація середнього залишку грошових коштів на підприємстві // Проблеми економіки та управління. – 2011. – №507. – С. 117–122.

19. Височан О.С. Наукові підходи до визначення понять «гроші» та «грошові кошти» // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: економіка. – 2009. – №18. – С. 27–33.

20. Височан О.С. Міжнародний досвід побудови ефективної системи внутрішнього контролю за грошовими коштами на підприємстві // Логістика. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2006. – №552. – С. 350–358.

21. Корягін М.В., Височан О.С. Взаємозв'язок Звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності та типологія помилок при його складанні // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №2. – С. 31–37.

22. Корягін М.В., Височан О.С. Актуальні питання визнання та обліку еквівалентів грошових коштів в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №2. – С. 27–34.

23. Ясишена В.В. Інформативність Звіту про рух грошових коштів в системі менеджменту / В.В. Ясишена // Галицький економічний вісник. – 2008. – №3 (18). – С. 127–131.

24. Ясишена В.В. Облік, аналіз і аудит як підсистеми формування інформації щодо грошових потоків підприємств / В.В. Ясишена // Галицький економічний вісник. – 2008. – №5 (20). – С. 148–153.

25. Ясишена В.В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств / В.В. Ясишена // Економічний простір. – 2008. – №16. – С. 123–131.

А.В. ЧЕРЕП,
д.е.н., професор,
А.І. ПАВЛЕНКО,

Запорізький національний університет

Необхідність формування концепції створення та розвитку бізнес-інкубаторів в Україні

У статті висвітлено особливості започаткування діяльності та розвитку бізнес-інкубатора (БІ). Проведено дослідження визначення поняття «бізнес-інкубатори». Виділено критерії оцінювання складових майбутнього успіху учасників БІ. Обґрунтовано рекомендації щодо роботи БІ на перспективу та шляхи підвищення його результативності. Визначено мету бізнес-інкубатора. Запропоновано модель БІ.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, учасник бізнес-інкубатора, мале підприємництво, регіон, розвиток, концепція, модель, кадри, інновації.

А.В. ЧЕРЕП,
д.з.н., професор,
А.І. ПАВЛЕНКО,

Запорожский национальный университет

Необходимость формирования концепции создания и развития бизнес-инкубаторов в Украине

В статье освещены особенности начала деятельности и развития бизнес-инкубатора (БИ). Проведено исследование определения понятия «бизнес-инкубаторы». Выделены критерии оценки составляющих будущего успеха участников БИ. Обоснованы рекомендации по работе БИ на перспективу и пути повышения его результативности. Определена цель бизнес-инкубатора. Предложена модель БИ.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключевые слова: *бізнес-інкубатор, учасник бізнес-інкубатора, малое підприємство, регион, развитие, концепция, модель, кадры, инновации.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі свого розвитку економіка України схильна до кардинальних змін, зумовлених такими загальносвітовими явищами, як глобалізація, поглиблення міжнародного поділу праці, підвищення відкритості національних економік, зростання ролі технологій, людського капіталу та інформації, прагнення до інноваційного розвитку і максимального використання економічного потенціалу, що, своєю чергою, стимулюють розвиток економічної інтеграції й регіональної диференціації. Все це вимагає пошуку альтернативних інноваційних механізмів стимулювання розвитку суб'єктів бізнесу, в тому числі й малого підприємництва (МП). Одним із дієвих інфраструктурних елементів його підтримки, розрахованих на довгостроковий період, є інкубація бізнесу. Бізнес-інкубування представляє собою надання комплексної підтримки новоствореному суб'єктові підприємницької діяльності з метою полегшення та прискорення входження його на ринок і досягнення бажаного підприємницького результату. При цьому варто зазначити, що наявна інфраструктура регіонального підприємницького розвитку досі не має свого концептуального й методологічного забезпечення, а наявна потреба в ньому для поліпшення якості стратегій і різних програм та планів територіального розвитку актуалізують дослідження в цьому напрямі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Різні аспекти бізнес-інкубування висвітлені у працях В. Андреева [1], Л. Васильєва [3], В. Геташ [4], В. Гончарова [5], Н. Кожевіної [6], С. Коробова [7] та ін. Проте стан теоретичних і методичних розробок вітчизняних вчених у сфері створення сприятливих умов розвитку малого бізнесу, зокрема у вигляді Бі, не дозволяє сьогодні державним органам управління ефективно впливати на процеси становлення і розвитку підприємницького сектора. Особлива актуальність при цьому належить врахуванню регіональних умов розвитку МП, що визначає особливості створення, становлення й функціонування Бі в ньому.

Метою статті є обґрунтування доцільності заснування, становлення та розвитку Бі, розробка рекомендацій щодо його роботи на перспективу та шляхів підвищення результативності функціонування.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить світовий досвід, одним із найуспішніших шляхів розвитку і підтримки підприємництва є інкубація бізнесу, або надання підтримки суб'єкту підприємницької діяльності, що починає власний бізнес, з метою спрощення, полегшення та прискорення входження його в ринок і досягнення бажаного підприємницького ефекту. Підтримка, яка забезпечується інкубацією, значною мірою допомагає початківцям набутти необхідного професіоналізму щодо вибраної сфери діяльності, сприяє подоланню ринкових і штучних бар'єрів під час створення бізнес-структури та на початковому етапі розвитку. І якщо, за статистикою, самостійно виживають у середньому близько третини створених фірм, то серед тих, хто скористався підтримкою бізнес-інкубаторів, як правило, стають успішними понад 85% учасників.

Бізнес-інкубатори – це структури, що надають допомогу новим компаніям на етапі їх організації та становлення. Основна мета бізнес-інкубаторів в інтерактивному процесі – надихати

людей на організацію власної справи, створювати умови, що сприяють розвитку нових компаній і підприємництва, підтримувати їх у розробленні новаторських продуктів, надавати їм приміщення, засоби інфраструктури і т. ін. Головний акцент у діяльності бізнес-інкубаторів робиться на стимулюванні розвитку місцевої і регіональної економіки та створенні робочих місць. Бізнес-інкубатори необхідні для зміцнення й розвитку початкуючих підприємств. Особливо у державах з низькою динамікою розвитку підприємництва роль бізнес-інкубаторів виявляється дуже важливою для забезпечення місцевого соціально-економічного розвитку [2].

Бізнес-інкубатори займають важливе місце в інноваційній інфраструктурі, які розглядаються, перш за все, як частина інфраструктури підтримки малого підприємництва, але одночасно вони є інструментом економічної, соціальної, структурної і інноваційної політики. Бізнес-інкубатори можуть бути як самостійними господарськими організаціями з правами юридичної особи, які створюються, як правило, для підтримки нетехнологічного малого підприємництва, або діяти у складі технопарку та бути орієнтованими на роботу в областях високих технологій, тобто підтримку малого інноваційного підприємства в науково-технічній сфері. Інкубатор, як форма й елемент інноваційної інфраструктури, знаходиться в постійному розвитку, логіку якого багато в чому допомагає зрозуміти історія виникнення і поширення інкубаторів [9, с. 163].

Мета бізнес-інкубатору – забезпечення сприятливих організаційно-економічних умов для розвитку малого і середнього бізнесу, підвищення конкурентоспроможності підприємств і компаній на ринку шляхом надання всебічної допомоги підприємцям на всіх стадіях організації і функціонування підприємств, сприяння формуванню і розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього бізнесу, створення нових робочих місць. На основі вивчення досвіду використання механізму бізнес-інкубаторів в країнах з розвинутою економікою, нами розроблено модель бізнес-інкубатора, використання якої може сприяти як розвитку, так і управлінню малим бізнесом (див. рис.) [8, с. 64]:

Одне з принципових питань у діяльності бізнес-інкубаторів полягає у виборі оптимальної форми експлуатації створюваних бізнес-інкубаторів. На теперішньому етапі існує велика різноманітність організаційно-правових форм бізнесу-інкубаторів. Бізнес-інкубатори існують як структурні підрозділи організацій високого порядку і як автономні установи. Організаційно-правова форма бізнес-інкубаторів (Бі) багато в чому визначає потенційні джерела фінансування діяльності інкубатора. Реєстрація Бі як некомерційної структури надає додаткові можливості для здобуття грантів і засобів різних організацій підтримки малого бізнесу, інновацій. Форми державної, обласної або установ нижчого підпорядкування забезпечують доступ до бюджетного фінансування, участі у державних і регіональних програмах розвитку малого підприємництва. Своєю чергою, організаційно-правова форма інкубатора залежить від того, ким та на чий кошти створюється Бі.

Головна перевага бізнес-інкубатора для починаючих підприємців, що найчастіше випробують фінансових труднощів,

Модель бізнес-інкубатора

полягає в тому, що інкубатори надають їм «дах над головою» на пільгових умовах, за цінами нижчими від ринкових (принаймні, спочатку).

Для повноцінної діяльності бізнес-інкубатор повинен мати необхідні приміщення (виходячи із закордонного досвіду – 1000–2000 кв. м), матеріально-технічну базу (офісна техніка, Інтернет, навчальні класи, конференц-зал, бібліотека), кваліфікований штат, а також консультантів і викладачів, що працюють, як правило, на контрактній основі [4].

Концепція бізнес-інкубатора припускає ротацію фірм-клієнтів, тому в інкубаторі, як правило, не має бути довгострокових або передчасних договорів про оренду приміщення. Термін їх «життя» в інкубаторі становить від двох до п'яти років. Якщо підприємство за цей час міцно встає на ноги, йому варто знайти собі приміщення поза інкубатором і звільнити місце для нової молоді фірми. Однак на практиці у залежності від наявності в наявності площі і попиту на неї іноді можуть використовуватися і більш тривалі договори про оренду [1, с. 43].

Добір клієнтів у бізнес-інкубатор має проводитися на конкурсній основі. При цьому претендент мусить обґрунтувати, що його проект має реальні шанси на успіх і є конкурентоспроможним, а сам претендент відповідає критеріям керівника інноваційного підприємства (рівень освіти, досвід роботи тощо).

Важливими перевагами бізнес-інкубатора є також творча атмосфера і можливість контактувати із собі подібними, імідж серйозної компанії, набір недорогих, але необхідних послуг, гнучкість менеджменту в інкубаторі.

Вважаємо за доцільне потребу у висококваліфікованих кадрах, які зможуть компетентно надавати допомогу підприємцям початківцям. Крім забезпечення компетентними співробітниками самих бізнес-інкубаторів необхідно вирішити завдання кадрового забезпечення інкубованих фірм

і вивчення підприємців. Більшість зарубіжних інкубаторів функціонують у складі технопарків, промислових зон тощо. В Україні кількість технопарків, які мають у своєму складі Бі, є порівняно невеликою. Необхідно створювати і розвивати спеціальні виробничо-технологічні зони на базі підприємств, що діють, або, щоб уникнути труднощів, пов'язаних з реконструкцією площ, не пристосованих під потреби малих підприємств, на нових площах [5, с. 230].

Проте в регіонах України подібні інфраструктурні механізми здебільшого відсутні. Досвід бізнес-інкубації нашої держави показує, що останні можуть розміщуватися не лише в будівлях, що спеціально зводяться, але і на базі існуючих наукових інститутів та навчальних закладів. Така співпраця є перспективною та взаємовигідною і потребує подальшого розвитку. Бізнес-інкубатори також здатні стати інструментом реорганізації загальних виробничих площ великих неефективних підприємств, пристосовавши їх під потреби малого бізнесу.

В Україні створення перших бізнес-інкубаторів стимулювалося міжнародною фінансовою допомогою. Так, наприкінці 90-х років Агентство міжнародного розвитку США (USAID) фінансувало виконання Програми розвитку бізнес-інкубаторів в Україні (BID). У рамках цієї програми були створені такі бізнес-інкубатори, як технологічний бізнес-інкубатор «Харківські технології», бізнес-інкубатор Херсонської торгово-промислової палати, бізнес-інкубатор Об'єднаного профкому Чорнобильської АЕС у м. Славутичі й ін. [3].

На теперішній час в Україні, за даними Держпідприємництва, зареєстровано понад 70 бізнес-інкубаторів. За даними ж нещодавно проведеного Українською асоціацією бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів (УАБІЦ) моніторингу діяльності бізнес-інкубаторів, їхня чисельність виявилася значно меншою і складає лише близько десяти бізнес-інку-

баторів, які реально працюють. Серед них насамперед можна назвати Білоцерківський, Славутицький, Хмельницький, Сімферопольський, Львівський, Полтавський, Івано-Франківський бізнес-інкубатори. Така суттєва розбіжність у даних спричинена передовсім досі законодавчо не визначеним поняттям бізнес-інкубатора. У Господарському кодексі України взагалі не згадується такої організації, як бізнес-інкубатор.

Українська Асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів розпочала проект «Формування інформаційно-комунікаційного середовища ефективного розвитку бізнес-інкубування в Україні (UBICA – ICT)» та «Створення інформаційно-комунікаційної підприємницької мережі для розвитку бізнес-інкубування в Харківському регіоні (Харків-ICT)». Реалізація цих проектів відбувається в рамках програми InfoDev Світового банку реконструкції і розвитку (СБРР). Проекти ставлять за мету сприяти розвитку бізнес-інновацій в секторі малих і середніх підприємств, покращити можливість діяльності бізнес-інкубаторів шляхом ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі становлення підприємництва [8, с. 64].

Цільовою групою Харківського технологічного бізнес-інкубатора є високоосвічені підприємці-початківці, що мають науково-технологічну підготовку та намагаються використати власні знання у галузі високих технологій та інтелектуальних комунікаційних технологій.

Проект дасть можливість створити програмно-технічні та інформаційно-комунікаційні засоби для розвитку малого та середнього бізнесу, здійснити навчання щодо використання ІКТ у підприємстві та стимулюватиме їх впровадження у сферу малого бізнесу. В процесі реалізації проекту поширюватиметься досвід використання інтелектуальних технологій та впровадження електронної комерції у діяльність підприємств малого та середнього бізнесу, підвищуватиметься професійний рівень підприємств-клієнтів та співробітників бізнес-інкубатора стосовно використання можливостей інформаційно-комунікативних технологій.

Недоліком існуючої організаційно-господарської інфраструктури інноваційної підприємницької діяльності є нерівномірність розподілу її існуючих об'єктів за регіонами України. Так, у Києві та Київській області діють 12 бізнес-інкубаторів, в Одеській області – 9; 18 з 27 регіонів країни мають по 1–2 бізнес-інкубатора. З 255 існуючих інноваційних фондів 175 працюють у Києві.

Проте говорити про зрілі форми українських бізнес-інкубаторів не доводиться: спроби щодо створення ефективно діючих бізнес-інкубаторів в Україні не виправдали очікувань, незважаючи на офіційну державну підтримку (закріплену законами України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» та «Про державну підтримку малого підприємництва»), розпорядженням Кабінету Міністрів України про всебічну підтримку існуючим та новостворюваним бізнес-інкубаторам, Плану заходів з виконання у 2007 році Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, якими, зокрема, передбачено сприяння розвитку мережі бізнес-інкубаторів [3, с. 54].

Визначення ефективних форм підтримки підприємництва потребує визначення чинників, від яких залежить успішність бізнесу. Як відомо, успіх підприємництва залежить від вдало-

го поєднання особистості підприємця (який мусить бути професійно й морально підготовлений до виживання в умовах ринкової конкуренції), бізнес-ідеї (спроможної забезпечити задоволення попиту визначених споживачів та отримання очікуваного прибутку) та інвестицій (коштів, необхідних для реалізації бізнес-ідеї). Тому принцип функціонування бізнес-інкубатора полягає в тому, щоб саме за цими аспектами підприємництва забезпечувати підтримку молодого бізнесу.

Отже, концепція інкубації бізнесу полягає у створенні умов для перетворення новачка у сфері бізнесу з підприємницькою ідеєю на успішного суб'єкта підприємницької діяльності з випробуваним бізнес-проектом та успішно функціонуючим прибутковим бізнесом і одночасним вирішенням інвестиційних проблем. Враховуючи традиційно віддалену від індивідуального прийняття ризикових рішень ментальність значної частини наших громадян, велика увага у становленні бізнесмена повинна приділятися формуванню підприємницького світогляду.

Реалізацію концепції інкубатора забезпечує досвідчений експерт-керівник проекту, а набуття учасником бізнес-інкубатора професійних якостей з поступовим розширенням повноважень відбувається за схемою: учень-виконавець (помічник експерта – керівника проекту) – самостійний виконавець – керівник-виконавець – координатор-виконавець. Передбачається, що у бізнес-інкубаторі майбутній підприємець отримає необхідні знання з основ підприємництва, маркетингу, антикризового менеджменту та професійні знання відповідно до вибраного виду діяльності; бізнес-ідея пройде шлях від попередніх бізнес-очікувань до реалізованого бізнес-проекту, а початкові інвестиції перетворяться на прибуток. Така модель процесу інкубації бізнесу дасть змогу мінімізувати втрати від прийняття непрофесійних рішень з одночасним підвищенням рівня професіоналізму новачка в сфері підприємницької діяльності [1, с. 45].

Висновки

Отже, однією з найважливіших передумов успішної реалізації ідеї інкубації бізнесу слід вважати створення організації й місця (бізнес-інкубатора), де підприємець-початківець може облаштуватись і де йому на професійній основі буде надано кваліфіковану допомогу за найважливішими аспектами бізнесу. Сьогодні таку ідею можна реалізувати як на базі успішно працюючих підприємств, установ та організацій, так і в умовах спеціально створених структур з використанням наявного незавершеного будівництва та залишкового майна банкрутів.

Подальший розвиток бізнес-інкубування в Україні неможливий без розробки і прийняття Типового положення про бізнес-інкубатор. Проте, безумовно, навіть розробка і прийняття такого регуляторного акта не розв'яже головного питання – створення всебічних сприятливих умов для розвитку мережі бізнес-інкубаторів в Україні. З метою формування державної стратегії у цій сфері УАБІЦ розроблено проект Концепції розвитку мережі бізнес-інкубаторів в Україні, який було надано на розгляд Держпідприємництва й Міністерства фінансів України і який отримав позитивне схвалення. Тому даний проект концепції можна взяти за основу і продовжити роботу в цьому напрямі в рамках спеціально створеної робочої групи.

Список використаних джерел

1. Андреев В.О. та ін. Результати програми розвитку бізнес-інкубаторів в Україні / В.О. Андреев та ін. // Розвиток науково-технологічних парків та інноваційних структур інших типів: Україна і світовий досвід: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 3–5.11.02 р.). – Львів: ЛьЦНТЕІ, 2008. – С. 41–46.

2. Бізнес-інкубування та інноваційні центри: сучасні технології підтримки підприємництва і розвитку інноваційної економіки [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.academia.org.ua/?p=326>

3. Васильєва Л.М. Бізнес-інкубатори як частина інфраструктури підтримки малого підприємництва / Л.М. Васильєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство. – 2010. – №1. – С. 50–54.

4. Гаташ В. Бізнес-інкубатор для маленьких і середніх інноваційних фірм. – Інтернет-ресурс. – Сайт «Дзеркала тижня». – <http://www.zn.kiev.ua>

5. Гончаров В.М. Формування організаційно-економічного механізму системи інноваційного розвитку підприємств регіону: монографія / Гончаров В.М., Деречинський Ю.Н. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2009. – 280 с.

6. Кожевина Н. Бізнес-інкубація – прямий шлях до розвитку підприємництва / Н. Кожевина [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.novekolo.info/ua/articles4.html>

7. Коробов С.А. Методологическое пособие по деятельности малого инновационного предприятия в составе регионального бизнес-инкубатора / С.А. Коробов, А.Б. Семисото [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kurs.znate.ru/docs/index-155355.html?page=3>.

8. Матвійчик-Соскіна Н. Практика діяльності бізнес-інкубаторів на базі інформаційних технологій: досвід європейських країн. / Н. Матвійчик-Соскіна // Шляхи впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку в українських містах / За заг. ред. О.І. Соскіна. – К.: Вид-во «Інститут трансформації суспільства», 2008. – 64 с.

9. Микитюк О.П. Бізнес-інкубатори в системі фінансової підтримки малого підприємництва / О.П. Микитюк // Світ фінансів. – 2009. – №2 (3). – С. 160–164.

УДК 378 (045)

А.В. ШЕВЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний авіаційний університет,
А.С. ШВОРАК,
студентка, Національний авіаційний університет

Напрямки підвищення конкурентоспроможності навчального закладу

У статті визначено роль послуг вищих навчальних закладів у створенні принципово нового механізму взаємодії сторін, які прямо або опосередковано беруть участь у процесі створення і споживання освітніх послуг. Обґрунтовано необхідність створення спільної цінності, яка дозволить забезпечити конкурентну перевагу вищому навчальному закладу для всіх учасників освітнього процесу.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, освітні послуги, конкурентоспроможність, навчальний процес, база даних.

А.В. ШЕВЧЕНКО,
к.э.н., доцент, Национальный авиационный университет,
А.С. ШВОРАК,
студентка, Национальный авиационный университет

Направления повышения конкурентоспособности учебного заведения

В статье определена роль высших учебных заведений в создании принципиально нового механизма взаимодействия сторон, прямо или косвенно участвующих в цепочке создания и потребления образовательных услуг. Обоснована необходимость создания совместной ценности, которая позволит обеспечить конкурентное преимущество вуза для всех участников образовательного процесса.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, образовательные услуги, конкурентоспособность, учебный процесс, база данных.

A. SHEVCHENKO,
PhD, National Aviation University,
A.S. SHVORAK,
student, National Aviation University

Ways of enhancement of competitive ability of education institute

The article describes the role of educational services in the creation of a fundamentally new way of cooperation between the stakeholders involved directly or indirectly in the chain of production and consumption of education services. Substantiated the establishment of mutual values that will allow the combined competitive advantage for all stakeholders.

Keywords: higher school, educational services, competitive power, study course, database.

Постановка проблеми. Жорстка конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг вимагає від вищих навчальних закладів (ВНЗ) пошуку нових засобів цієї боротьби. Якщо в минуло-

му при виборі ВНЗ абітурієнт надавав перевагу якісному складу викладачів, забезпеченості підручниками та посібниками, рівню технічного оснащення навчального процесу, то вже зараз